

Analyse | kraka

20. januar 2015

Stigende karakterforskelle mellem drenge og piger ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver

Af Kristian Thor Jakobsen

Generelt klarer kvinder sig bedre end mænd i det danske uddannelsessystem. Således opnår en større andel af kvinderne en erhvervskompetencegivende uddannelse, inden de er fyldt 35 år. Dette notat ser på, om forskellen mellem kvinder og mænd allerede manifesterer sig i karakterer givet ved grundskolens afgangsprøver i dansk og matematik. Derudover diskuteres konsekvenserne af indførelsen af adgangskrav til ungdomsuddannelserne for henholdsvis drenge og pigers muligheder for at komme ind på fx en gymnasial uddannelse.

Hovedkonklusioner

- I alle årene fra 2002 til 2013 var pigernes samlede karaktersnit i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver mindst 0,5 karakterpoint højere end drengenes.
- Siden indførelsen af den nye karakterskala i 2007 er kønsforskellen i karaktersnittet steget fra ca. 0,5 i 2008 til ca. 0,8 i 2013. Før 2008 lå kønsforskellen i karakterer nogenlunde stabilt omkring knap 0,6 karakterpoint.
- En del af denne stigning kan formentlig forklares ved, at den nye 7-trins karakterskala blev indført i 2008, hvilket kan give en tilpasningsperiode. Dette forklarer dog fortsat ikke den stigende tendens i karakterforskelle mellem drenge og piger.
- Karakterforskellen mellem drenge og piger er steget i dansk, men ikke i matematik. I 2008 var pigernes karaktersnit i dansk således i gennemsnit et karakterpoint højere end drengenes. Denne forskel var steget til knap 1,4 i 2013. Samtidig har drenge siden 2002 opnået højere karakterer ved matematikeksamenerne.
- I 2013 opnåede ca. 80 pct. af pigerne et karaktersnit på mindst fire i dansk og matematik, mens kun 73 pct. af drengene opnåede det samme. Siden indførelsen af den nye karakterskala er pigernes andel steget med omkring seks pct. point, mens drengenes andel kun er steget med godt to pct. point. Ved indførelse af et adgangskrav på fx fire i dansk og matematik til udvalgte ungdomsuddannelser vil piger derfor formentlig få nemmere adgang til disse uddannelser sammenlignet med drenge.

- **Et optagelseskrav baseret på karaktergennemsnittet i dansk og matematik fra grundskolens 9. kl. afgangsprøver kan føre til, at drenge, der senere hen kan viser sig at være bogligt stærke, udelukkes fra en ungdomsuddannelse. Det vil derfor være uheldigt, hvis karakterkrav er det eneste optagelseskriterium, og problemet er forøget med overgangen til det nye karaktersystem. Det bør derfor sikres, at drenge ikke stilles dårligere i uddannelsessystemet alene på grund af fx en langsommere kognitiv udvikling i teenageårene.**

Kontakt

Forskningschef
Kristian Thor Jakobsen
Tlf. 3022 6792
E-mail: krj@kraka.org

1. Baggrund

Det er efterhånden velkendt, at kvinder generelt set klarer sig bedre i det danske uddannelsessystem end mænd. Dette kommer bl.a. til udtryk ved, at kvinder er overrepræsenteret på fx de gymnasiale og videregående uddannelser. Således er der også flere kvinder end mænd, der fuldfører en erhvervskompetencegivende uddannelse, inden de er fyldt 35. Fx havde 84 pct. af alle 35-årige kvinder i Danmark en erhvervskompetencegivende uddannelse i 2014, mens andelen lå på 77 pct. for mændene (Danmarks Statistik, 2014).

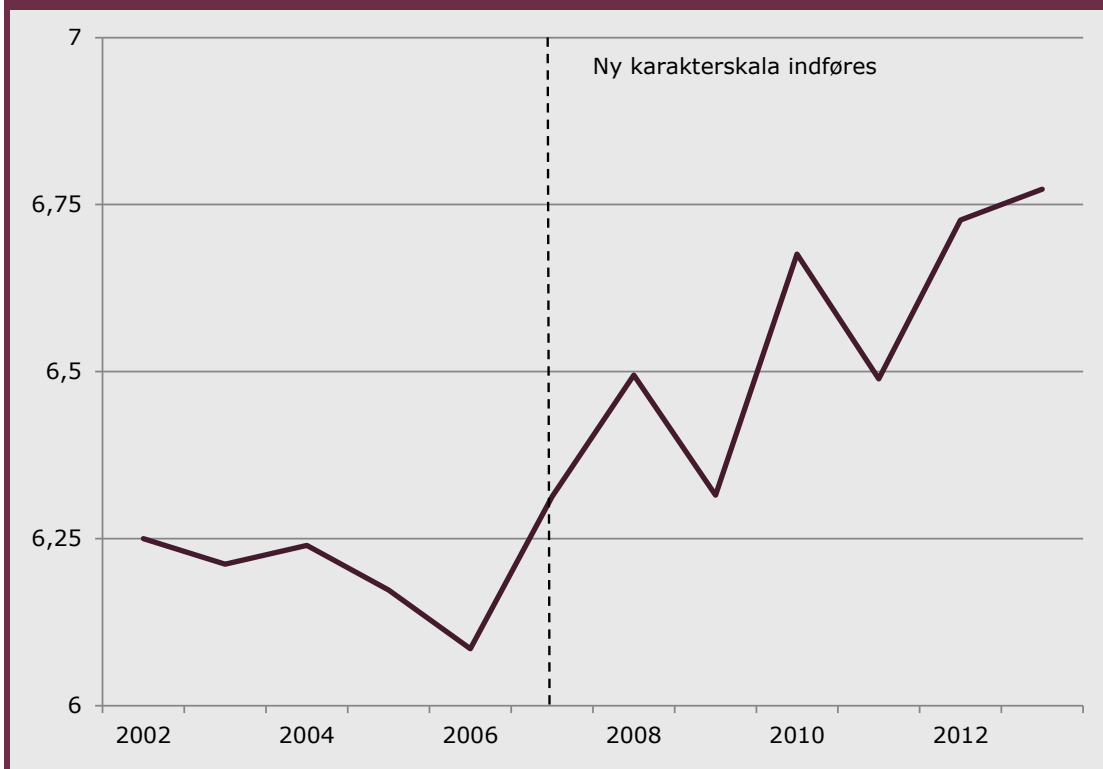
Det er desuden også velkendt, at piger typisk også opnår højere karakterer end drengene ved afgangsprøverne i gymnasiet (DEA, 2014). Tendensen til, at piger klarer sig bedre end drenge ved prøver, er desuden en generel tendens for hele Norden (Lentz og Rotbøll, 2006).

Karaktersnittet ved grundskolens 9. kl. afgangsprøve i dansk og matematik har været stigende siden 2006, jf. figur 1. I 2006 opnåede danske børn således et samlet snit på ca. 6,1 i dansk og matematik ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver, mens det tilsvarende karaktersnit lå på knap 6,8 i 2013. Den generelle stigning i det samlede karaktersnit kan skyldes, at man overgik fra den gamle 13 karakterskala til 7-trins karakterskalaen ved afgangsprøverne i 2008.¹ Desuden blev afgangsprøverne i dansk og matematik lavet om i 2007, hvor antallet af afgangsprøver i dansk gik fra tre til fire. I matematik var det kun prøveformen og ikke antallet af afgangsprøver, der blev ændret.

Den stigende tendens i det samlede karaktersnit har også været gældende på det gymnasiale område og kan bl.a. skyldes at *"skolerne og de enkelte lærere i højere grad målretter undervisningen og det skriftlige arbejde, og det smitter af på elevernes karakterer"* (Gymnasieskolen, 2013). Desuden skal forskelle i det absolutte karaktersnit mellem årgange fortolkes varsomt, da tildeling af karakterer for det enkelte år som udgangspunkt skal afspejle en bestemt fordeling (se Undervisningsministeriets vejledning [her](#)). Det tilstræbes med andre ord, at det samlede karaktersnit gerne er nogenlunde stabilt i det lange løb.

¹ Et argument for at indføre 7-trins karakterskalaen var, at det skulle være nemmere at opnå et højere karaktersnit givet afskaffelsen af "undtagelseskarakteren" 13 (Undervisningsministeriet, 2007).

Figur 1: Samlet karaktersnit i dansk og matematik ved grundskolens 9. kl. afgangsprøve, 2002-2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Karakter i "Orden" indgår ikke i snittet. Beregnet som simpelt gennemsnit af samtlige afgangsprøver i dansk og matematik. Inkluderer kun personer, der har fået registreret en karakter i samtlige afgangsprøver det pågældende år.

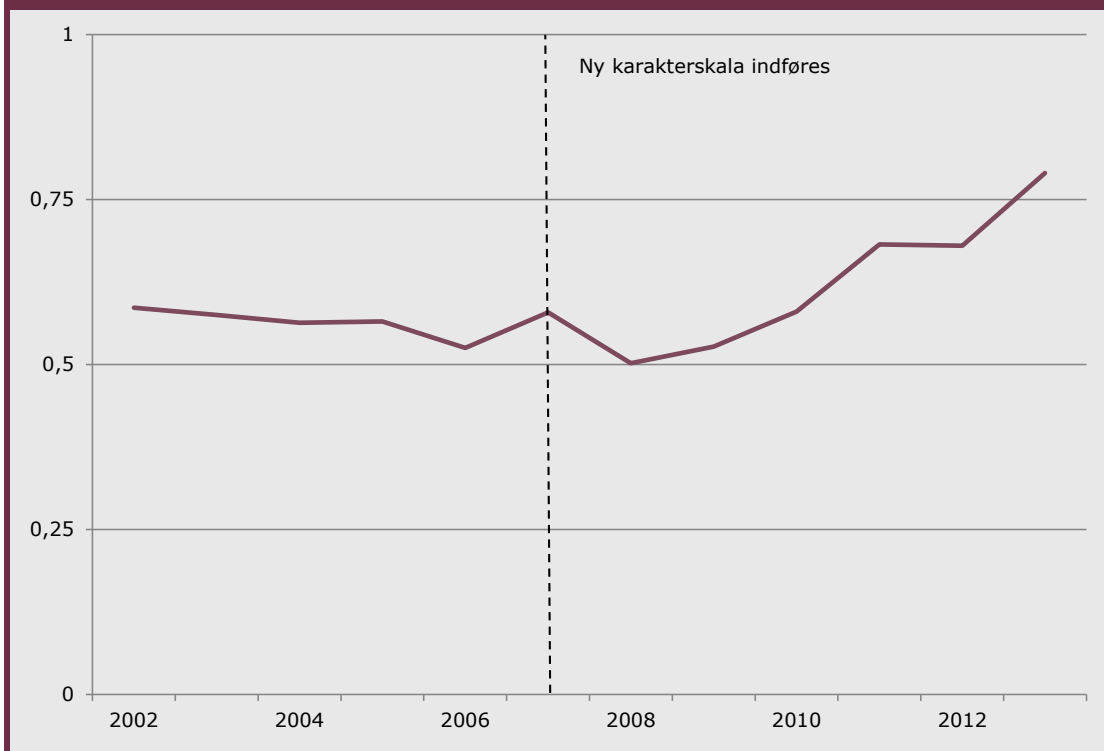
Med de nylige udspil til reformer af de erhvervsfaglige og gymnasiale uddannelser har der været et øget fokus på karaktersnittet i dansk og matematik opnået ved grundskolens afgangsprøver. Således skal karaktersnittet i dansk og matematik fra grundskolen fremadrettet bruges som adgangskrav til disse uddannelser. Den stigende tendens i det samlede karaktersnit i dansk og matematik vil alt andet lige trække i retning af, at flere unge vil kunne opfylde de kommende karakterkrav til ungdomsuddannelserne.

I dette notat undersøges om de forskelle, der er mellem pigers og drenges eksamensresultater i fx gymnasiet også gør sig gældende ved grundskolens afgangsprøver i dansk og matematik (DEA, 2014). En klar forskel i karaktersnittet mellem drenge og piger kunne bl.a. indikere, at karakterkrav til ungdomsuddannelserne vil gøre det relativt sværere for drenge at få adgang til fx de gymnasiale uddannelser grundet fx underliggende biologiske forskelle mellem drenge og piger.

2. Karakterforskelle mellem drenge og piger ved grundskolens afgangsprøver i dansk og matematik

Ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik i 2013 fik pigerne et karaktersnit, der var ca. 0,8 karakterpoint højere end drengenes, *jf. figur 2*. Således havde pigerne et karaktersnit på ca. 7,2, mens drengenes lå på knap 6,4. Denne forskel var på sit højeste siden 2002, hvor den lå på ca. 0,6 karakterpoint.

Figur 2: Forskel mellem drenge og piger i karaktersnit for grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk og matematik, 2002-2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Karakter i "Orden" indgår ikke i snittet. Beregnet som simpelt gennemsnit af samtlige afgangsprøver i dansk og matematik. Inkluderer kun personer, der har fået registreret en karakter i samtlige afgangsprøver det pågældende år. Et positivt tal angiver, at piger fik et højere snit end drenge.

I perioden fra 2002 til 2008 lå forskellen nogenlunde stabilt omkring 0,6 karakterpoint. Men efter indførelsen af det nye karaktersystem kan det ses, at kønsforskellen i karaktererne er steget fra ca. 0,5 karakterpoint i 2008 til de nuværende 0,8. Denne stigende karakterforskel skyldes, at pigernes karaktersnit er steget fra 6,6 i 2009 til 7,2 i 2013. Drengenes karaktersnit steg i samme periode kun med 0,3 karakterpoint fra ca. 6,1 til omkring 6,4.

Indførelsen af det nye karaktersystem kan naturligvis give anledning til forskydninger i karaktersnittene særligt i de første år, hvor lærere og censorer skal vænne sig til brugen af den nye skala. I givet fald må man forvente, at karaktersnittet efter en tilvænningsperiode finder et nyt stabilt niveau, hvis ellers hensigten om et stabilt langsigtet niveau efterleves. Man kan således også forestille sig, at forskellen i karaktersnittet mellem drenge og piger vil finde et nyt og måske højere leje efter indførelsen af den nye karakterskala. Dette skal i så fald komme til udtryk ved, at kønsforskellen i karakterer finder et stabilt niveau. Derfor er det iøjnefaldende at der fortsat, seks år efter indførelsen af den nye skala, er en tendens til stigende karakterforskelle. Det tyder på, at der er andre faktorer, der spiller en rolle, for de observerede stigninger i karakterforskellen.

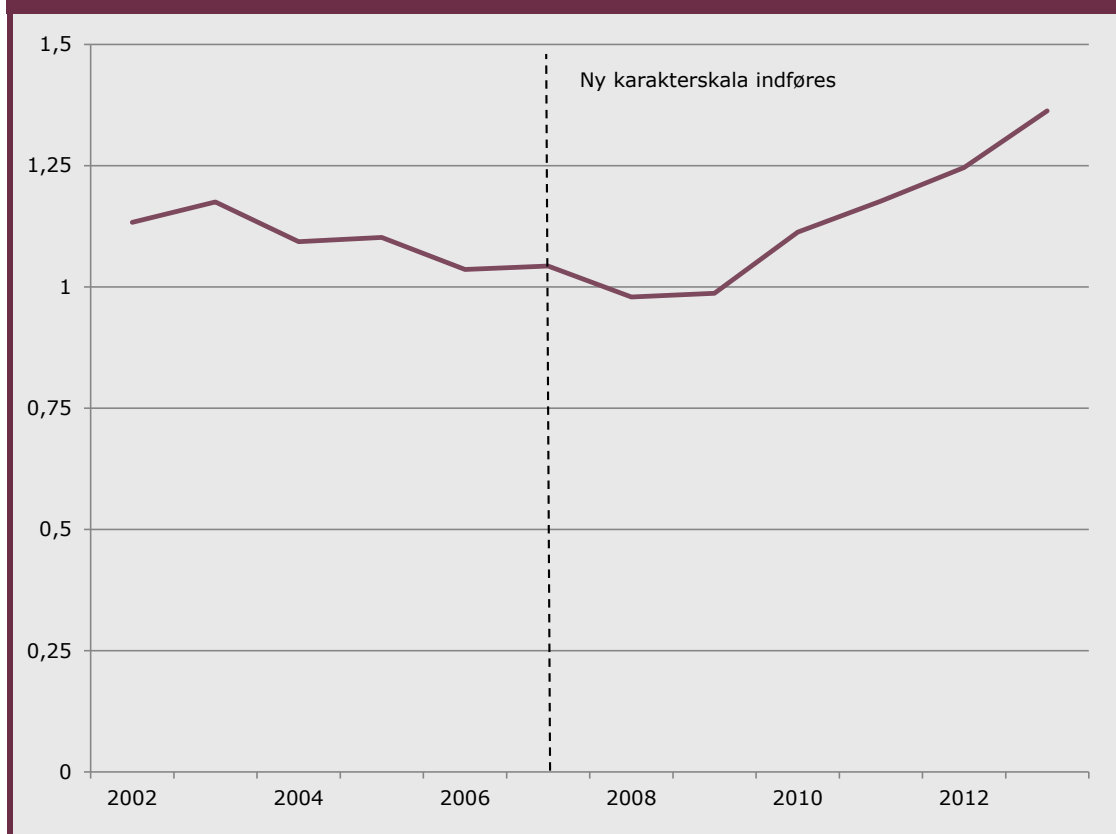
Karakterforskelle mellem drenge og piger kan skyldes en række faktorer. En del kan fx forklares ved biologiske forskelle, der gør, at piger modnes hurtigere rent kognitivt og derved klarer sig bedre tidligere i uddannelsessystemet (Hutters og Brown, 2011). Forskningen på området tyder dog på, at denne forskel udligner sig i slutningen af teenageårene, altså efter grundskolens afslutning (Gerlach, 2011). Desuden kan fx de dominerende læringsformer og pædagogikker i grundskolen måske være bedre egnede til piger end

drenge. PISA-undersøgelsen fra 2012 har fx vist, at danske piger er signifikant bedre end drengene i læsning, hvilket kan medvirke til at forøge karakterforskellen i danskprøverne (KORA, 2013). Undersøgelsen viser også, at danske piger fx generelt er mere tilbøjelige til at bruge tid på lystbetonet læsning end danske drenge og desuden læser andre typer litteratur.

Den stigende tendens i karakterforskellen fra grundskolens afgangsprøver mellem drenge og piger kommer især til udtryk ved forskellene i danskarakterer, jf. figur 3. I 2008 fik piger således et karaktersnit i dansk, der lå lige knap et karakterpoint over drengenes snit. Denne forskel er siden da vokset til knap 1,4 karakterpoint. I årene op til indførelse af den nye karakterskala var kønsforskellen i danskaraktererne svagt faldende fra godt 1,1 til lige knap 1. Men efter indførelsen af den nye karakterskala er kønsforskellen i danskaraktererne altså vokset år efter år.

En del af forklaringen på den stigende karakterforskel mellem drenge og piger kan være, at evnen til at læse hurtigt og korrekt er blevet stadig mere vigtig ved alle danskeksamenner. Men umiddelbart er der ikke en entydig forklaring på tendensen.

Figur 3: Forskel mellem drenge og piger i karaktersnit for grundskolens 9. kl. afgangsprøver i dansk, 2002-2013

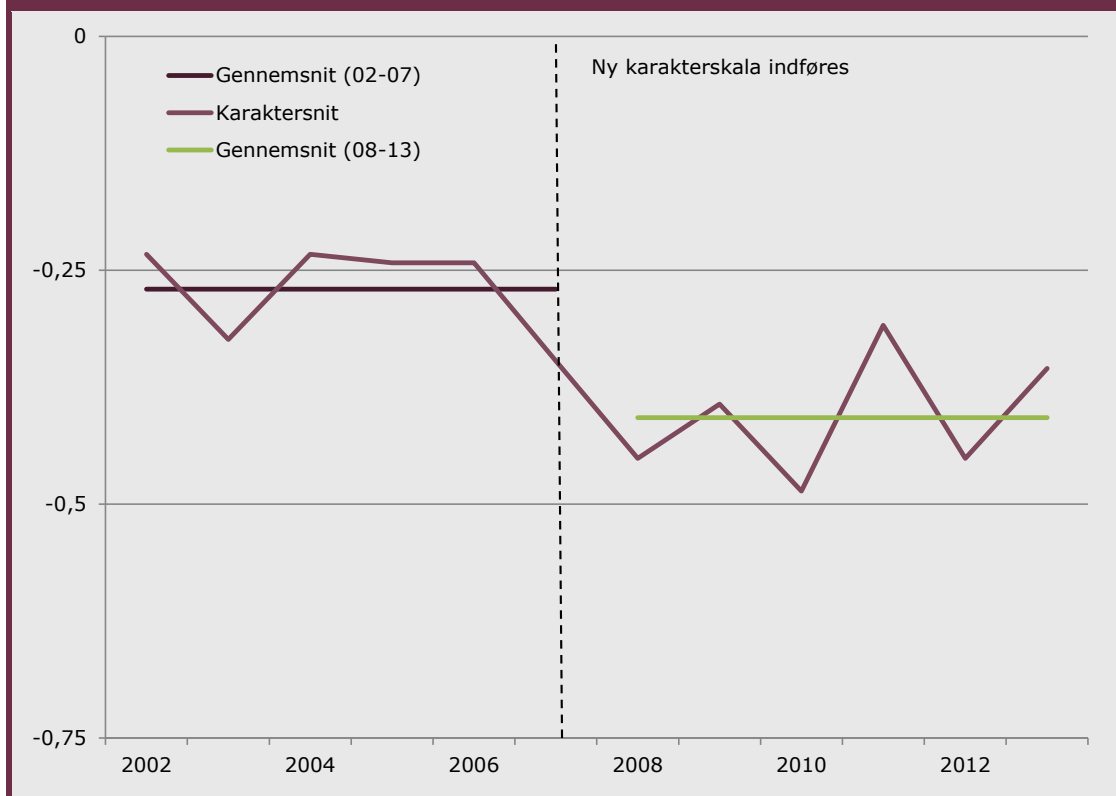
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Karakter i "Orden" indgår ikke i snittet. Beregnet som simpelt gennemsnit af samtlige afgangsprøver i dansk. Inkluderer kun personer, der har fået registreret en karakter i samtlige afgangsprøver det pågældende år. Et positivt tal angiver, at piger fik et højere snit end drenge.

For karakterer opnået ved matematikeksamennerne ved grundskolens 9. kl. afgangsprøve er der ikke den samme stigende tendens i karakterforskelle mellem drenge og piger, som var gældende for dansk, jf. figur 4. Generelt set har drenge siden 2002 opnået et højere karaktersnit i matematik end pigerne. Fra 2002 til 2007 lå denne forskel på lige godt 0,25

karakterpoint, mens forskellen har ligget på ca. 0,4 efter den nye karakterskala er blevet indført. Den nye karakterskala ser derved ud til at have givet anledning til en niveauforskydning i karakterforskellene i matematik mellem drenge og piger, hvilket ikke er modstridende med, hvad der kunne forventes. I modsætning til karakterforskellene i dansk er der dog ikke tale om en stigende eller faldende tendens, hvilket tyder, at karakterne i matematik har fundet et nyt stabilt niveau efter indførelsen af den nye karakterskala.

Figur 4: Forskel mellem drenge og piger i karaktersnit for grundskolens 9. kl. afgangsprøver i matematik, 2002-2013

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.: Karakter i "Orden" indgår ikke i snittet. Beregnet som simpelt gennemsnit af samtlige afgangsprøver i matematik. Inkluderer kun personer, der har fået registreret en karakter i samtlige afgangsprøver det pågældende år. Et positivt tal angiver, at piger fik et højere snit end drenge.

3. Karakterkrav og forskelle mellem drenge og piger

Den generelle tendens til, at karaktersnittet i dansk og matematik har været stigende efter indførelsen af den nye karakterskala, vil, som sagt, alt andet lige trække i retning af, at flere unge vil kunne opfylde et karakterkrav til ungdomsuddannelserne, der krævede, at man havde opnået et karaktersnit i henholdsvis dansk og matematik på to eller fire.

Mindst 90 pct. af de elever fra en given folkeskoleårgang, der har taget samtlige eksamener i dansk og matematik ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver, vil således have opfyldt et karakterkrav på to i begge disse fag, *jf. figur 5*. I 2013 var det op mod 95 pct. af både piger og drenge, der havde opnået et snit på mindst to i henholdsvis dansk og matematik.

Modsat vil drenge have betydeligt sværere ved at opfylde et eventuelt karakterkrav på mindst fire i henholdsvis dansk og matematik til en ungdomsuddannelse sammenlignet

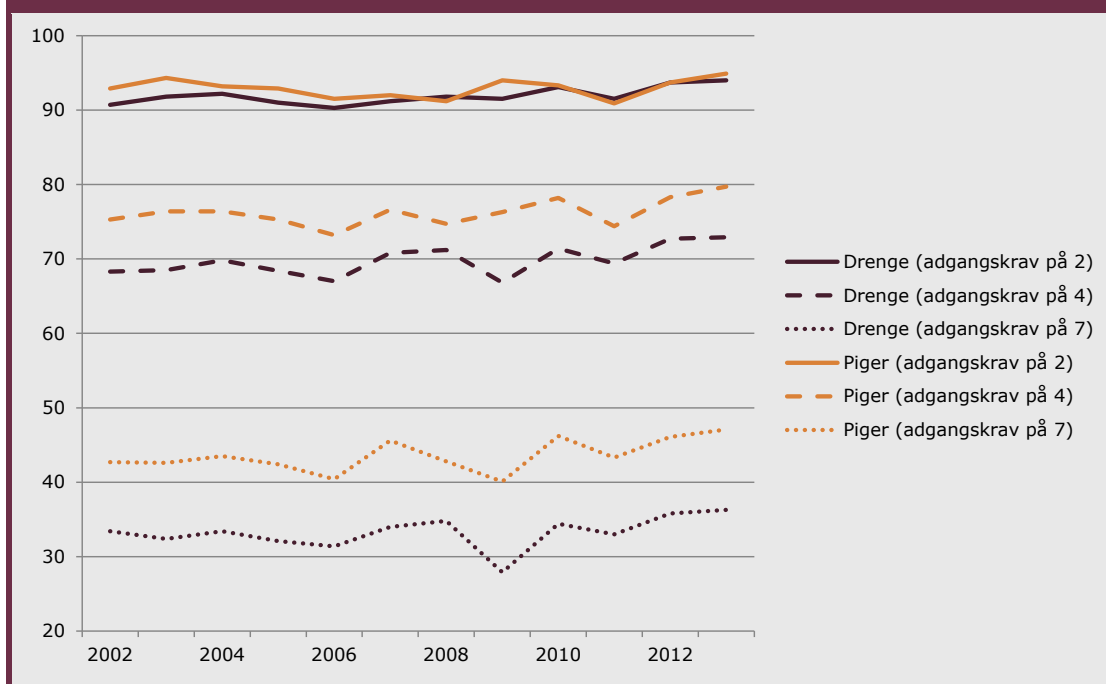
med pigerne. I 2013 havde 73 pct. af drengene således et karaktersnit på mindst fire i dansk og matematik, mens det samme var gældende for knap 80 pct. for pigerne.

Konsekvensen af den stigende kønsforskel i karaktersnit ses ved, at forskellen mellem andelen af piger og drenge, der har fået mindst fire i snit i dansk og matematik, er steget med godt 4 pct. point siden 2008. Således var forskellen i andelen af henholdsvis piger og drenge, der fik mindst fire i dansk og matematik, steget til knap syv pct. point i 2013.

Forskellen i andelen bliver endnu højere, hvis der ses på andelen, der fik fx mindst syv i karaktersnit i henholdsvis dansk og matematik. I 2013 var der således en forskel på godt 10 pct. point mellem andelen af henholdsvis piger og drenge, der fik mindst syv i karaktersnit i henholdsvis dansk og matematik.

Samlet set ser det således ud til, at fx et karakterkrav på fire i henholdsvis dansk og matematik fra grundskolen til eksempelvis de gymnasiale uddannelser kan medføre, at drenge får sværere ved at opnå adgang til disse uddannelser end piger. Et adgangskrav på to ser til gengæld ikke ud til at gøre, at relativt flere piger end drenge vil have adgang til en ungdomsuddannelse.

Figur 5: Andel af personer, der har opnået henholdsvis 2, 4 og 7 i karaktersnit i henholdsvis dansk og matematik ved grundskolens 9. kl. afgangsprøver, 2002-2013

Kilde:

Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata.

Anm.:

Karakter i "Orden" indgår ikke i snittet. Beregnet som simpelt gennemsnit af samtlige afgangsprøver i henholdsvis dansk og matematik.

4. Litteraturliste

Danmarks Statistik, 2014. Befolkningens uddannelse 2014. Nyt fra Danmarks Statistik, 19/4-2014.

DEA, 2014. Gymnasiet taber drengene – notat 33. DEA

Gerlach, C., 2014. Køn er ikke, hvad det har været. Information d. 13/1-2011.

Gymnasieskolen, 2013. Paradoks: Flere elever i gymnasiet – højere karakterer. Af Johan Rasmussen d. 20/2-2013.

Hutters, C. og Brown, R., 2011. Hvor blev drengene af? – køn og uddannelsesvalg efter gymnasiet. Center for Ungdomsforskning.

KORA, 2013. PISA 2012 – Danske unge i en international sammenligning. Af Niels Egelund (red.).

Lentz, L. og Rotbøll, 2006. Læsefærdigheder i Norden – Studie 4. Nordisk Ministerråd.

Undervisningsministeriet, 2007. Den nye karakterskala – 7-trins-skalaen. Undervisningsministeriet.